

EGYESÜLETI ÉRTESITŐ

Kiadja: A Magyar Csendőrök Családi Közössége — Cleveland, Ohio, USA.
1962. Szeptember — Chartered July 14, 1958. B. 56-940. — 4. Szám

• HIVEN • BECSÜLETTEL • VITÉZÜL •

TESTÜLETÜNK TÖRTÉNETE

(Folytatás)

Testületünk hirnevének 2. okaként említett katonai szervezettséggel és jelleggel kapcsolatban 1881-1918 közötti ősi alapszervezetünket és azzal összefüggő egyéb adatokat az alábbiakban annál is inkább szükségesnek tartjuk részletesebben ismertetni, mert azok később csak elnevezésekben és egyéb külsőségekben változtak, egyébként azonban végig minden tekintetben alapvetően helytállóaknak, s így maradandóknak bizonyultak.

Idevágó általános politikai, földrajzi és katonai helyzetképként mindenekelőtt arra kell rámutatnunk, hogy a Kárpátok medencéjében fekvő és arra 1000 éven át mindig teljesen kiterjedő Hazánk abban az időben az Osztrák-Magyar Monarchia kötelékébe tartozott és Horvát-Szlavon országokkal társas viszonylatban élt, így közvetlen határai csak Szerbia és Románia felé voltak. Szerbia felé azonban az ellenőrzést jelentősen megkönnyítő Duna volt a határ, míg Románia felé a közel 600 Km-es hosszúságban az Erdélyi Keleti-és Déli Kárpátok erősegekkel borított és havasokkal tarkított gerincén futott, melynek rejtett hegyi utjain folyó állat-és egyéb csempészet, valamint a jogtalan határátlépés megakadályozása már sokkal nehezebb volt. A Monarchia hatalmas hadereje 3 főrésztre tagozódott: csász. és kir. (un. közös) hadsereg, hol a szolgálati idő 3, m.kir. honvédségre, hol a szolgálati idő csak 2 év volt és csász.kir. honvédségre (osztrák Landwehr), mely ismertetésünkben szerepet nem játszik. A csendőrség a Monarchia mindkét államában a haderőnek — bár belbiztonsági szolgálatra rendelt — kiegészítő része volt.

Testületünkben a közbiztonsági szolgálatot (közb.szolg.) az említett időszakban kizárólag csak az őrsők látták el, melyek létszáma akkor még igen sok helyt csak 4-6 fő között mozgott. Nagymagyarországi viszonylatban az őrsők tulnyomó része gyalogos volt, az Alföld nagy területén szétszórt tanyavilágában azonban lovas, illetve — ha az őrskörlet viszonyai ezt így kívánták — vegyes őrsők teljesítették szolgálatot.

Az évnek csak egy bizonyos szakában működő, vagy valamely okból csak átmeneti időre létesített őrsöket különítmény-eknek (külmény) nevezték, melyek lényegileg teljesen azonosak voltak az őrsökkel, így elnevezésük csak az ideiglenes működés, vagy a különleges feladatot juttatta kifejezésre. Ilyenek voltak Erdélyben a román határszélen a csempészet megakadályozására május elejétől október végéig működő "határszéli"-és a Balaton mentén, valamint Nagymagyarország ilyenekben gazdag gyógy-és üdülőhelyein a látogatottság tartama alatt működő "fürdő"-külmények. Természetesen, ha az említett helyeken állandó őrsők működtek, akkor a szolgálat fokozott volta a szükséges időre azok megerősítésével nyert elintézését.

A szolg. teljesítés szempontjából jellegzetesek voltak az erdélyi határszéli havasok világába — néha 2000 m. magasságba — kitelepített állandó őrsök és nyári külmény-ek, melyek legtöbbször nemcsak a legközelebbi v. állomástól 1-2 napi, hanem még a legközelebbi lakott helytől is jó félnapi járóföldnyire voltak elhelyezve. Így azok tagjai ott — ahová a szemlélő előjárók is csak un. mokány hegyilovakon tudtak felmenni — még nyáron is valóságos remete életet éltek. Az állandó őrsök szolgálata pedig télviz idején — mikor a nagy hó és az időjárás egyébként is rendkívül zordsága miatt még a legközelebbi postahivatalba is csak időnkint, s csak szabályszerű járórszolgálattal tudtak lemenni — jóformán teljesen szünetelt, így a világtól teljesen elvágva csak önképzéssel foglalkoztak.

Egyébként az őrsök és külmény-ek szolg. teljesítésének legfőbb megnyilvánulása és gerince mindenütt a megelőző jellegű, de hirülvett kisebb eseteknél is alkalmazott őrjárat (őrij.) portyázás volt, mely célból minden őrskörlet a térkép alapján több — rendszerint 3-5 — őrij-ra volt beosztva, melyeknek összessége az őrskörlet valamennyi lakott és lakatlan tereptárgyát — így hegyvidékeken a magassági pontokat is — maradéktalanul felölelte. Az egyes őrij-ok portyázási idejét akkoriban még nem egy egységes kulcs, vagy táblázat alapján, hanem — márcsak az akkori egymástól merőben eltérő terepviszonyok miatt is — az öpk. által végzett próba-portyázások útján állapították meg, melyekben — miként máskor is — a menetütemre az volt a szabály, hogy a járőr (jőr) "mindent, mi körülötte történik, pontosan észlelhessen". Ehhez pihenőkre illetékes időként a leportyázáshoz tényleg szükséges időnek a felét adták hozzá, mely így a portyázási idő összességének 1/3-a volt. (Igy pl. egy 36 órás őrij-ban 24 óra volt a tényleges portyázási idő és 12 óra a pihenőkre illetékes idő.)

Az egyes pihenők egyfolytában tartható legnagyobb tartama 6 óra volt, amit nagypihenőnek neveztek, s mivel akkoriban 75-80 órás-ok sem voltak ritkák, ily pihenőre egy szolg-ban többször is sor kerülhetett. Az ennél kisebb pihenőket — melyek az ezekre illetékes időből vagy töredék-ként mutatkoztak, vagy beiktatásuk így volt megfelelőbb — 4 óránál nem nagyobb közép-és 2 óránál nem nagyobb kispihenők alakjában tartották meg a jőr-ök. A nagy-és középpihenőket csak az öpk. által előírt és csak oly lakott helyeken lehetett megtartani, ahol erre a célra egy 2 ágygal és tüzelővel is ellátott pihenőszoba volt berendezve, melyekben — a biztonsági szabályok betartásával — minden kényelem meg volt engedve. A kispihenőket a jőr. belátása szerint bárhol — akár a nyílt terepen is — megtarthatta. Jellegzetes szabálya volt azonban minden pihenőnek, hogy azoknak az egyik napról a másikra nem volt szabad átterjedniök, hanem azokat vagy éjjel előtt kellett befejezni, vagy éjjel után megkezdeni.

A pihenők említett szabályai nemcsak őrij. portyázásnál, hanem bármely szolg-ban érvényesek voltak, s ha azokat a jőr-ök odakint bármely okból (sürgős teendők, pihenőszoba hiánya) megtartani nem tudták, akkor

azokat bevonulásuk után — a szolg. időbe beszámítván — a laktanyában tarthatták meg.

Minden jör kivezénylését és bevonulását a "Szolgálati Könyv"-be naplószerűen be kellett vezetni, a kivezényelt jör-öket pedig "Örjáratilap"-pal kellett ellátni. Kivezényléskor mindkettőbe be kellett jegyezni annak idejét, a szolg. tartamát, a kapott feladatot, a nagy-és középpihenők helyét és idejét és a jör tagjainak nevét, az örj. lapon pedig még az érintendő tereptárgyakat is fel kellett sorolni, kivéve ha azok — mint pl. nyomozó, vagy ellenőrző szolg-oknál — előre meghatározhatók nem voltak, mikoris azokat utközben a járőrvezető (jv.) vezette be. A jv-nek ebbe minden tereptárgynál be kellett jegyeznie az érkezés és indulás idejét, valamint azt, hogy ott kivel értekezett. Az egyes tereptárgyak érintését — a nap megjelölésével — a "Portyázási lajstrom"-ban tartották nyilván, melyből így mindig megállapítható volt, hogy azok hányszor és mikor voltak érintve.

A szolg-ba vezényelt jör-ök létszáma alapelszerűen mindig 2 fő volt, az őrs állomáshelyén tartott nappali helyiügyeletek és nappali ellenőrzések alkalmával azonban kivételesen 1 fős jör-ök is meg voltak engedve.

Minden olyan szolg-ot — és azokba kivezényelt jört — melyeket az őrsöknek a Szolg. Utasítás értelmében saját kezdeményezésükből is el kellett látniok, "Rendes"-nek, az öpk. által végzett ellenőrzéseket pedig "Ellenőrző" szolg-nak, illetve jör-nek nevezték.

Az őrsök és külmény-ek a területileg illetékes bíróságok, ügyészségek és közigazgatási (közig.) hatóságok törvényes hatáskörükben kiadott, alakilag és tartalmilag egyaránt törvényes "felhívás"-ainak, valamint a területileg nem illetékes birói-és közig. hatóságok "megkeresés"-einek — anélkül, hogy mindezeknek alá lettek volna rendelve — eleget tenni tartoztak. Ha azonban ezek a birói-és közig. hatóságok az őrsöket, vagy külmény-eket valamely oly szolg-ra szólították fel, mely a csőség szolg. feladatai közé nem tartozott, akkor azokat — mint "aggályos felhívásokat" — teljesítésük előtt a szakpk-nak döntés végett fel kellett terjeszteniök.

A birói-és közig. hatóságok felhívására, vagy megkeresésére végzett szolg-okat — és ezek teljesítésére kivezényelt jör-öket — "Felszólított"-nak nevezték, melyek utazási-és egyéb költségeit az igazságügyi-, illetve belügyi tárca terhére külön kellett elszámolni.

Minden szolg-ban álló jör a kivezényléstől a bevonulásig — tehát a pihenők alatt is — őrhelyére felvezetett katonai őrnök volt tekintendő, így általuk elkövetett minden szabálytalanság, vagy mulasztás a katonai törvények szerinti őrszolgálati köteleességsértéssé minősült. Ily szabályok és a köteleésre való állandó nevelés folytán tehát a jör-ök még az őrskörlet legtávolibb pontján és a havasok legelhagyatottab világában is oly pontosan és odaadóan végezték szolg-ukat, mint az emberileg lehetséges volt.

Az egy és ugyanazon közig. járás területén fekvő örsök felett — mint legmagasabb altiszti (alti.) előljáró — a **járásořrmester** (jõrm.) állott, ki egyuttal a járás székhelyén levõ örsnek is rendszerint parancsnoka volt.

Legfõbb feladata alárendelt õrseinek gyakori meglepése, oktatása, a jõi-ök ellenõrzése és a fontosabb nyomozások vezetése volt. Az örsök által a szakpk-hoz — az ott említettek szerint — felterjesztett ügyiratokat átvizsgálni és azokat a szükséges észrevételekkel ellátni tartozott.

3-4 közig. járás — de elvileg ugyanazon vármegye (vm.) — területén fekvõ örsök egy **szakasz-t** alkottak, melynek parancsnoka (szakpk.) alant tiszt volt. Alárendelt — és igen sok viszonylatban csak elfogaton megközelíthetõ — õrseinek száma sokszor a 20-at is elérte.

Fõfeladata õrsein a katonai rend és fegyelem elsõ fokon való fenttartása, valamint a közb. szolg. helyes ellátása feletti õrködés volt. Saját személyében a nyomozásokban tevõlegesen részt nem vehetett, mert az uralkodó a törvény szentesítésekor — a tiszt tekintély megóvása céljából — ettõl az összes csõ. tiszteket eltiltotta. A közb. szolg. helyes ellátása feletti õrködése tehát csak abban nyilvánult — de ez viszont folyamatosan — hogy az örsök által eleinte naponta, késõbb pedig 5, majd 10 naponként felterjesztett szolg. könyv kivonatokat, õrj. lapokat és az azokhoz tartozó feljelentések fogalmazványait — az esetleges hiányok pótlásának elrendelése mellett bár, de — **utólag** vizsgálta át.

Õrseit évente kétszer mindenre kiterjedõ részletességgel megszemlél-
ni — és ilyenkor müködésük felõl a birói-és közig. hatóságoknál érdeklõdni — tartozott, de kivizsgálások kapcsán azok némelyikén többször is megfordult. Szemléjének idõtartama — az utazási idõvel együtt — 6 fõsnél nem nagyobb örsökön 18, annál nagyobbakon pedig 24 nappali óra volt, de amelyik õrse nehezen volt megközelíthetõ, annál az utazási idõt külön számíthatta. Távollétében — a hatásköri jog gyakorlása nélkül — a helyi jõi. helyettesítette.

Oththonléte alatt — s különösen, hogy akkoriban szervezetszerû helyettese és irnoka még nem volt — ténykedései leginkább csak irodai munkában nyilvánultak meg, amit az örsök tevékenységének említett átvizsgálásán kívül még különbözõ elõjegyzések vezetése és kiadványok szerkesztése egészített ki, melyeket mind maga volt köteles vezetni, illetve írni.

A közb. szolg. érdemleges irányítása és az azzal való állandó, közvetlen kapcsolat a szakpk-kal jóformán teljesen **lezárult**, mert az ennél magasabb csõ. pságok feladata már mindkevésbé közbiztonsági és mindinkább belsõ közigazgatási jellegû volt.

3-4 szakasz felett — rendszerint vm-i székhellyel, de néha 2-3 vm. területére is kiterjedõleg — a **szárnyparancsnokság** (sznypság) állott, melynek pk-a szds. volt.

Fõfeladata a szakpk-ok müködésének irányítása és ellenõrzése volt.

Alárendelt őrseit, jörm-eit és szakpk-ait évente már csak egyszer szemlélte meg, őrsonkint 12 nappali óra tartamára, melybe azonban — a szakpk-nál már említett kivétellel — az utazási idő is bele volt számítva. Távollétében a helyi szakpk. helyettesítette, ki rendszerint rangidős fhdgy. volt.

A sznypk. eme személyi főfeladata mellett **1912-ig** a sznypság feladata volt még alárendelt szervei és saját törzse számára a **személyi és anyagi ellátás** — így illetékek, fegyverzet, felszerelés, ruházat és butorzat — biztosítása, valamint a laktanya bérleti szerződések megkötése is, mely feladatok tekintetében — széttagoltságuk és létszámuk folytán — a teendők sulya az őrökön volt. A sznypság-ok akkoriban mindezt a legszélsőbb lehetőségig helyi viszonylatban intézték. Így a személyi és anyagi ellátáshoz szükséges pénz felőbb kiutalásra ugyan, de az adóhivataltól, a fegyverzetet és felszerelési tárgyakat pedig — amennyiben utóbbiak a testületnél rendszeresítettekkel egyeztek — a katonai raktárakból vételezték fel. Egyéb felszerelési tárgyakat, valamint a ruházati anyagot — ezeket végkében — versenytárgyalások, esetleg kézibevásárlások útján szerezték be. A ruházati anyagot különböző általános méretekben — mert egyéni testméret szerint akkor még csak a diszruházat készült — szerződötett szabómesterek dolgozták fel. De ugyanígy helyi asztalosmesterek készítettek el — a B.M. által kiadott rajzok és méretek szerint — a butorzatot is, így nemcsak a szállítási költségek nyertek — legalább is a szny. székhelyig — megtakarítást, hanem egyuttal a kisebb városok iparosai is támogatásban részesültek. A beszerzett anyagot raktárban őrizték, így a prb. cső-ök felszerelése és felesketése is a sznypság-nál történt.

Testületünknek abban az időben gazdaszáti-, vagy számvivő (szv.) tisztjei még nem voltak, így az említett teendőket a sznypk. irányítása, ellenőrzése és anyagi felelőssége mellett az oda beosztott — jörm-el egyenrangú — szv. törzsőrmesterek (törm.) végezték, kik a legjobb csapataltisztek soraiból kerültek ki és megfelelő vizsga után lettek ilyenekké átminősítve.

A sznypság-ok személyi és anyagi ellátással járó sokoldalú feladata azonban **1912-től** kezdve hármás irányu megosztást nyert. Ebben az évben ugyanis Bpsten a B.M. közvetlen alárendeltségében felállították a Csendőrségi Felszerelési Anyagraktárt (Ar.), minden kerület székhelyén pedig 1-1 ezeknek alárendelt pótsznypság-ot létesítettek. Így ettől kezdve minden anyagbeszerzést az Ar. központilag intézett és a szükséges mérvben az látta el azzal a pótsznypságokat, melyek a kapott ruházati anyagot továbbra is helyileg dolgoztatták fel, így a prb. cső-ök felszerelése és eskütétele a továbbiakban már ott történt. A sznypság-ok tehát ettől kezdve már csak az illeték ügyeket és a laktanya bérleti szerződéseket intézték.

Az Ar. főnöke egy 1. oszt. számvevőszégi főtanácsos volt, ki mellé 1-2 szv. tiszt és 2-3 szv. törm., a pótszny pk-a pedig szds. volt, ki mellé 1 szv. tiszt és 1-2 szv. törm. volt beosztva.

Testületünknel szv. tiszték tehát csak 1912-től kezdve voltak, de akkor is szds-nál nem magasabb rendfokozattal. Az ennél magasabb rangu számtanácsosok, 2. és 1. oszt. szv. főtanácsosok azonban — kik a katonai tisztviselői állománycsoportba tartoztak — az Ar. felállításáig kizárólag csak a B.M. csendőrségi osztályában teljesítettek szolgálatot.

Az **elméleti szakkiképzést** — tisztekre, prb. csendőrökre és öpk. képzésre egyaránt — **1912-ig** a kerületek székhelyén, vagy területén működő **tanosztályok** végezték, melyek pk-a rangidős fhdgy. volt. (Ezek nem voltak zlj. jellegűek, így elnevezésük valószínűleg az iskoláknál használatos "osztály" szóból eredt.) Ez a kiképzés azonban **1912-től** kezdve Nagyváradon, az e célra épített — és a Csö. Fel-ség közvetlen alárendeltségébe helyezett — Országos Csendőr Iskolában központilag történt. Pk-a 1 ezds. volt, ki mellé megfelelő számú tisztí és alti-i oktatószemélyzet volt beosztva. Az iskola működése az 1914. jul. végi mozgósításkor megszűnt és a kiképzés az 1. v. háboru alatt minden vonatkozásban általában is szünetelt, mindössze az a kivétellel, hogy 1918. nyarán Bpsten — szintén a Csö. Fel-ség alárendeltségében — egy tisztí tanfolyam indult meg.

A szárny-és tanosztálypság-ok — valamint 1912-től kezdve a pót-sznypság-ok a már említett helyeken fekvő **kerületiparancsnokság**-oknak (kerpság) voltak alárendelve, melyek pk-a ezds., helyettese alez., beosztott töti-je örgy., sgt-je fhdgy. volt, az ügyészi és gazdasági teendők ellátására pedig 1 hadbíró (hb.), illetve szv. törm-ek voltak oda beosztva.

A kolozsvári kerületnél a terület nagysága és a határszél távolfekvése miatt, a szolgálat érdemlegesebb irányítása céljából Marosvásárhelyen és Nagyszebenben un. "határszéli" — más elnevezés szerint "kikülönített" — töti-ek működtek, kiknek azonban — mint ezek számára közötte előjáróknak — csak a határmenti sznyak voltak alárendelve. Működésük a brassói kerület felállításával (1908) megszűnt.

A kerpság-ok feladata volt a kerület területén fekvő összes tisztí pság-ok és örsök belső közigazgatási irányítása és működésük ellenőrzése, melyek keretében egyes szakteendőit az említett szakközzegei utján végezte el.

A kerpok-ok a hadtörvényszéki eljárás megindítása tekintetében a legénység felett nemcsak un. illetékes pk-i jogkörrel voltak felruházva, hanem **1914. jun. 30-ig** ily ügyekben az esetenként összeállított kerületi bíróságok gyakorolták a honv. dandárbíróságokkal azonos hatáskörű alsófoku bíraskodást is. A bíróság 3 tagu volt, melynek egyik tagja alti. volt. A tárgyalást 1 honv. hb. vezette, a vádat a kerpság ügyésze képviselte. Az ítéletet a kerpok. vagy tudomásul vette, vagy fellebbezett. **1914. jul. 1-től** kezdve ezt a bíraskodást a kerületek székhelyén levő honv. dandárbíróságok vették át, hol csö. ügyekben a szintén 3 tagu bíróság egyik tagja csö. tiszt volt. Ettől kezdve a kerpságok-hoz hb. helyett ügyészi tisztként 1 fhdgy. volt beosztva, ki fegyelmi-és hadtörvényszéki ügyekben a kerpok. —

hb-i jogokkal fel nem ruházott — segédközege volt.

A gazdasági ügyek irányítása és felülvizsgálata — 1912-től a már említett megosztás szerint — a törzshöz beosztott szv. törm-ek és a pót-sznypság-ok útján történt.

A kerpk. alárendelt összes tisztí pság-ait és szakaszonként 2-3 örsöt — utóbbiakat 6 óra tartamára — évente egyszer szemlélte meg, s ugyanígy helyettese és beosztott töti-je is, de azok már a szny-ak egymásközi megosztásával.

A kerpság-ok személyi ügyekben a **Honvédelmi Miniszternek** (H.M.), közb-i és anyagi ügyekben pedig a **Belügyminiszternek** (B.M.) voltak alárendelve, hol a csö-ségi ügyeket 1-1 minisztériumbeli osztály intézte, melyek vezetője 1-1 csö. ezds. volt, kik mellé megfelelő tisztí-és alti-i személyzet volt beosztva. A B.M.-ben a gazdasági teendőket a már említett számtanácsosok és főtanácsosok végezték.

A H.M. és B.M.-beli osztályvezetőknek szemlejoguk nem volt.

A "Magyar Szent Korona Országaihoz tartozó Csendőrség Felügyelője" elnevezés alatt 1902-ben létesített **Cső. Felügyelőség** — a számára kiadott külön szervi határozványok szerint — egy közbeiktatott szerv volt a kerpság-ok és a H.M. között. A felügyelő a testület állományából származó altbgy. (tbk.), helyettese tbk. (ezds.), beosztott töti-je — kit akkoriban "Adlátus"-nak neveztek — ezds., segéd tisztje pedig alez. (örgy.) volt, de ezeken kívül a felügyelő mellé — úgy magyar, mint horvát vonalon — 1-1 személyi parancsörtiszt is volt beosztva, kik közül az utóbbi a kiadott rendeletek horvát nyelvre való lefordítását végezte, a Társországokban tartott szemlék alkalmával pedig a tolmács szerepét töltötte be. Az ügyészi teendők elvégzésére 1 hb. volt oda beosztva.

A felügyelő feladata egyrészt a kerpság-ok működésének felügyelete, másrészt az egész testület egységes működésének és katonai szellemének a biztosítása volt. A felügyelő, helyettese és adlátusa saját személyükre nézve a H.M.-nek közvetlenül, de az általuk — illetve a felügyelőség, mint olyan által — végzett szolg-i ténykedések tekintetében már a H.M. csö-ségi osztálya útján voltak annak alárendelve.

A felügyelő az egyes kerületeket — a kerpk-nál említett rendszer szerint — átlag 3 évente szemlélte meg, az általa valamely évben meg nem szemlélt kerületeket azonban — egymás közi megosztással — helyettesse és adlátusa szemlélték meg.

Mint ismertetésünkből kivehető, testületünk **ősi alapszervezete** — mely a hadsereg, illetve honvédség szervezetétől mindössze csak a zlj-nak megfelelő szerv kihagyásában különbözött — egyrészt igen egyszerű, másrészt minden túlméretezéstől mentes volt. S mivel a gyakorlati életben mindig a legegyszerűbb dolgok válnak be a legjobban, testületünk katonai szervezettségéből is eredő hírnevéhez a szervezésnek ez a zökkenésmentes működést bitosító kitünősége is lényegesen hozzájárult.

Mindezt pedig kiegészítette még az egész vonalon fennállott legnagyobb **takarékosság**, mely többek között abban is megnyilvánult, hogy a rendszeresített létszám nemcsak az összes létszámmra, hanem ezen belül az egyes tisztí és altisztí rendfokozatokra is meg volt állapítva, melyeket tullepni — holott akkor boldog és gazdag Nagymagyarország voltunk — semmi körülmények között sem volt szabad.

(Anyag kibővítés folytán testületünk rendfokozati-, előléptetési-és illetékbeli viszonyait, utánpótlását, kiképzését, fegyverzetét, felszerelését, ruházatát és sajátosságait a nov-i, a trianoni időszakot és hőseinkről szóló megemlékezést pedig febr-i számunkban fogjuk tárgyalni.)

AHOL AZ URANGYALA KAKASTOLLAT VISEL

Írta: Wass Albert

Az éjszaka hideg volt. A hólepte hegyek borzas gerincei fölött fehéren fénylett a hold fagyott korongja, s a csillagok szakála földig ért. Valahol messze lent a Szamos völgyében mozdony sipolt. A vékony éles hang megremegtette a gyereket a szük, elnyütt condraujjasban, amit még a mult évi vásárban vett volt tova lent Bethlenben az anyja. Azóta is csak igélni tudta az uj bocskort, az uj ködmönt, de valahányszor sor kerülhetett volna reájok, sohasem futotta a pénzből.

A gyermek ott vacogott meggunnyadva a telcsi románok temploma előtt, a hideg küszöbön. Bement volna, de az ajtó zárva volt. Azzal osont le oda a hegyről, hogy imádkozni fog valamelyik vén kopasz szent előtt, s addig imádkozik, míg a jó szent meghallgatja kérését, s közbejár a Jóistennél odafönt az égben, had küldjön alá egy Urangyalát, aki rendet, s békességet tudna teremteni odahaza, az erdő alatti házban. Az ajtó azonban zárva volt. Így aztán a gyerek nem tehetett mást, mint leült fáradtan a kölépcsőre, s ott próbálta meg az imádkozást. Nehezen ment. A hideg levegő összehuzta orrcimpáit, lábujjai is sajogtak a fagyott bocskorban, s hiába fogta össze mellén szorosabbra az ujjast, a kikopott lyukakon csak beszivárgott a hideg, s egészen csontjáig metszett. "Szentséges jó szent odabent a falon" ... kezdte el néhányszor vacogó fogakkal, de ennél tovább sohasem jutott, mert zsidbadó agyából kifogytak a szavak, s ajkai is gémberedni kezdtek, alig mozogtak már. Fáradt is volt. "Aludni kellene" — gondolta didergő vággyal — "amikor alszom, nem érzek semmit. Aludni jó." Pilláira ránehezedett a zuzmara, s lassan lezárta a szemeit magától. A hideg sajjgása apránként átment valami pihentető zsidbadásba. Teste vacogott még ugyan, de már nem érezte a fájást. Mintha két magos fehér fal közeledett volna lassan, két oldalról némán, hogy magába zárja.

Egyszerre csak a füle zajt hallott a zsidbadás zsongásán át. Csikorgó léptek nesztét fagyott havon. Jöttek, közeledtek, egyre hangosabbak lettek,

megálltak. Iszonyu erőfeszítéssel fölnyitotta a szemeit. Egy magos, sötét alak állt a lépcső alatt, élesen belerajzolódva a téli éjszaka sápadt hátterébe. "Az Ur Angyala" — gondolta a gyerek földobogó szívvvel, s lerázva magáról a fagy zsibbadtságát, talpra szökött. Akkor látta meg a magos emberalak fején a kakastollakat.

A gyerek látott már azelőtt is ilyen kakastollat viselő, keményjárású, egyenruhás embereket. Anyja csendőröknek nevezte őket félős tisztelettel, s azt mondta róluk, hogy ők ügyelik a törvényt és a rendet.

"Mit csinálsz itt, gyermek?" — kérdezte a magos, kakastollas emberalak mély barátságos hangon. Magyarul beszélt, de ebben nem volt semmi meglepő. A gyerek tudta, hogy urak, s jobb fajta emberek magyarul beszélnek, s lent a völgyekben még a parasztok is. Ő is tudott néhány szót, ami az iskolában ragadt a nyelvére. "Csak várom" — felelte gémberedett ajakkal. "Mire vársz?" — kérdezte a csendőr, s hangjában érezni lehetett egy rejtetett mosolyt. Ez fölbátorította a gyereket. "Hogy imádkozom szentvénemberhez, mondja Dumnezeunak, küldje angyala anyámhoz." Valahogy megérthette a csendőr az esetlen szavakból is, hogy mit akarhatott a gyerek, mert nem szólt egy darabig. Csak állt ott, s nézett. "Dumnezeu küldte tégedet? Igen?" — kérdezte hirtelen a gyerek, lelkes reménykedéssel a hangjában.

A csendőr sóhajtott egy nagyot. "Mi a neved fiu?" "Tódor" — válaszolt a gyerek bátran — "mink ott lakunk fent a gyáiban, az erdő alatt." "S miért nem vagy otthon az ágyadban, Tódor?" — tudakolta a csendőr — "Ilyen kis bükkmakknak mint te vagy, ágyban a helye ilyenkor." A gyerek lehajtotta a fejét és nem felelt mindjárt. Talán nem értette a kérést. Talán nem lelte a szavakat, amikkel megfélemlített volna. "Hány éves vagy?" — kérdezte a csendőr kis idő múlva. "Hét." A csendőr megcsóválta a fejét, morgott valamit, aztán megfogta a gyerek jéghideg kezét. "Gyere" — mondta egyszerűen, s elindult vele a falu néma utcáján lefelé.

Mentek a fagyott holdfényen át a csendőr és a gyerek, szólanul. Az őr előtt letértek az utról. "Hova megyünk?" — kérdezte a gyerek, nem félve, csak kíváncsian. "Meleg kemence mellé" — felelte a csendőr morgva — "ott a te helyed bükkmakk, nem az utcán."

A meleg szobában, egy tányér forró leves után, a gyerek rendre elmondta, hogy mi a baj. Hogy apja mindennap részeg, s veri az anyját, ami egymagában még csak a mindennapi élet megszokott formája lett volna. De ezen a napon az apja részegen jött haza újra, s úgy megverte az anyját, hogy az mozdulni sem tud többé, csak fekszik a földön és nyög. Ott van talán most is még — mondta a gyerek — és se tűz a kályhában, se étel a polcon, mert apja elitta minden pénzét, s miután megverte az anyját, s szétöttört mindent, ami volt a házban, elment újra, Isten tudja hová. "Csak az Ur Angyala könyörülhet meg rajtunk, más senki, egyre ezt sirta anyám

ott lent a földön” — fejezte be a gyerek — “s én így aztán eljöttem Ur Angyala után.”

A csendörök fejcsóválva hallgatták végig, aztán lefektették az egyik ágyba, pokrócot teritettek reá, s kicsi Tódor félperc se telt belé már aludt, mint a bunda. Másnap reggel mikor felébredt, már ragyogott a napfény odakint a téli falun. A csendörök szalonnás reggelit tettek eléje, s mikor elkészült vele, akkor ketten magukra vették a nagy köpenyt, kakastollas kalapot, szuronyos puskát, s egyikük megfogta kicsi Tódor kezét. “Nocsak induljunk” — mondta. “Hova megyünk?” — kérdezte a gyerek kíváncsian. “Haza anyádhoz” — felelte kurtán a csendőr.

A gyerek nem kérdezett többet. Némán, csalódottan kullogott a két csendőr között, végig a falun, fel a hegynek a kanyargó ösvényen. Hiába ragyogott zuzmarás diszével az erdő, hiába próbáltak élcélődni vele a csendörök, a gyerek kedve nem tért vissza. Imáját nem hallotta meg a kopasz szent, hogyan is hallhatta volna a zárt ajtón keresztül.

Annál nagyobb volt azonban a meglepetése otthon. Már messziről meglátta, hogy valami jó történt. A kémény füstölt, s a tornácon nagy halom aprított fa hevert. Bent aztán két öregasszony is foglalatoskodott nagy igyekezettel. Egyik rakta a borogatást az anyjára, a másik sürgölődött a konyhában. S mi minden volt ott! Félzsák pityóka, félzsák máléliszt, szárazfuszulyka, kisbödön zsir, s még egy oldal füstölt szalonna is! “Mi történt édesanyám?” — kiáltotta a gyerek odarohanva az ágyhoz, hol anyja feküdt. “Hát mégis jól imádkoztam? Itt járt az Ur Angyala?” Az anyja mosolygott, fájdalmasan. “Jól imádkozták fiam” — mondta halkán — “bizony jól imádkoztál. Csak imádkozz ezentul is mindég.”

A gyerek számára rejtelmes és csodálatos volt mindez. S csak növelte a csodát, hogy amikor kiszaladt a ház elé, hogy elmondja a csendöröknek is azt, ami történt, nem voltak sehol. Eltűntek. Egyszerűen eltűntek a föld színéről. S most már Tódor biztos volt egészen, hogy nem is halandó emberek voltak azok a kakastollasok, hanem az Ur angyalai. Hát még mikor két hónapi távollét után megjött az apja! Öregebbnek látszott, az igaz, mint mikor utoljára látta ott a házban törni, zuzni részeg dühében, de csöndesebb is volt és szelidebb. Nem ivott többet, hét végén pénzt hozott haza az erdei munkából, s tavasszal még furulyát is faragott neki ajándékba. Csoda történt, kérdés nem férhetett hozzá.

Telt az idő szép csöndesen. Hét év mulva aztán újra baj szakadt az erdőalatti házra. Apja nem élt már akkor, megölte egy fa a hegyen. Anyjával kettesben birkózgattak az étellel, s minden haladt is ügyesen, amíg egy szép nyári napon csak eltűntek a bárányok.

Tizennégy bárányuk volt, napszámmal kereste meg őket a fiu, dolgozott érettük februártól júniusig, hasogatva a pópa fáját, hordva a vizet a kutról a papné konyhájába, s ásva, kapálva a papék kertjét. Nagy reményeket fűzött ahhoz a tizennégy bárányhoz. Esztendők multával juhok

lesznek, gyapjút lehet nyirni róluk, s két esztendő mulva már bárányozni fognak. A berbécseket majd eladják a mézárósnak, ahogy a gazdák csinálják, s a jerkéket újra csak megtartják juhnak. Kiszámította Tódor egy darabka irkapapíron, hogy öt esztendő sem telik belé, s ügyes kis juhnyájuk lesz, neki meg az anyjának, lesz a házban sajt, orda, bálmos, ehetnek amennyit jólesik, a gyapjuból szőhetnek ruhát, téli takarót, s még bárányhust is ehetnek ünnepnapkor, s bőréből sapkát, bundát készíthetnek.

Aztán egy napon, ugy nyár derekán, csak eltűntek a bárányok. Délután még ott legeltek a ház fölötti északon, s este, mikor értük ment, nem voltak sehol. Egész éjszaka járta az erdőt, hívta, kereste őket, de hiába. Első gondolata az volt, hogy talán farkas esett közjük, de hiába kereste le másnap reggel az egész hegyoldalt, vérnek, szőrnek nyoma sem volt sehol. Két napig kereste a bárányokat hiába. Harmadik nap aztán ott haladt el egy pojánai nagygazda szérűje mellett fönt a hegyen. S ahogy ott ballag a tövisből font kerítés mentén, hát egyszerre csak belül a kerítésen néhány száz legelésző bárány közül kiválik tizennégy, s szalad feléje nagy boldog bégetéssel. Ott voltak mind, megismerte őket a fülükbe bicskázott jelről. S megismerték őt is a bárányok nyomban, jöttek bégetve, sóskenyeret várva, amivel minden este szoktatgatta őket.

A kerítésen nem akart átmenni hozzájuk, mert mégsem illet volna, így hát megkerülte a szérűt, s befordult a kapun a gazda házához. Gligornak hívták az embert, volt vagy ezer hold legelője, s több mint hatszáz juha. Éppen karókat faragott az udvar végiben. Nagy, veresarcu, vastaghangu ember, mérges természetű. "Adjon Isten bágya Gligor" — köszönt rá Tódor illedelmesen — "a bárányaim valahogy feltévedtek ide a magáé közé, csak a Jóisten tudja mi kergette őket idáig. Két napja keresem már őket." "Mit fecsegsz itt össze-vissza te fiu" — mordult föl Gligor barátság-talanul — "tán bolond vagy?" "A bárányaim" — próbálta magyarázni Tódor a mérges embernek — "csak az elébb láttam őket itt bent a kerítés megett..." De tovább már nem juthatott, mert Gligor felkapott egy nagy otromba karót, s azzal kergette ki az udvaráról, csunya káromkodások között.

Futott le a hegyről Tódor, egyenesen haza az anyjához. "Jöjjön, maga mondja meg neki" — lelkenedett — "magára hallgatni fog. Nekem nem hiszi el!" De az anyja sirva fakadt, s úgy rázta a fejét. "Nem akaszthatunk mi kereket egy ilyen nagygazdával Tódor, jaj dehogy is tehetem én azt. Mi lesz velünk, ha megharagszik reánk? Nem lesz nyugtunk a vidéken sem. Elég bajunk van így is, elveszték a szép bárányok, jaj de kár érettök édes fiam. De feledkezz meg róluk, nehogy még nagyobb baj legyen belőle."

Tódor azonban nem nyugodott belé olyan könnyen. Lement a pópához, s elmondta neki a dolgot. "Édes fiam" — csóválta meg fejét a pópa — "ne is mondj ilyesmit hangosan, mert megbüntet az Uristen. Pojánai Gli-

gor tiszteletben álló istenfélő ember. Egyházi adóját rendszeren fizeti, s mult évben még adakozott is bőségesen, amikor uj padok kellettek a templomba. Ő ilyesmit tudom nem csinálna." Hiába bizonykodott Tódor, hogy saját két szemével látta bárányait a Gligor szérűjén, a pópa csak rázta a fejét — "Még ha igazad is lenne Tódor" — mondta végül is — "én akkor sem tehetnék egyebet, minthogy misét mondjak elveszett bárányaidért jövő vasárnap, s rábizzam a kegyelmes Uristenre, hogy megpuhítsa a lelkét annak, aki ellopta őket." A mise ára azonban több volt, mint amennyit Tódor és anyja fizetni tudtak volna, s így aztán dolga végetlen indult hazafele a fiu, lógó orral, s keserűséggel telten.

Kivül a falun, a patak hidjánál megállt. Nekidőlt a hid korlátjának, s csüggedten bámult alá a sebessodru vízre. S ahogy ott állt, egyszerre csak eszébe jutott az a régi téli éjszaka, amikor még gyerek volt, s ott ült a templom küszöbén dideregve. Messzi volt már, elmerülve a multban, s inkább mesének tűnt, mint valóságnak, ami akkor történt. Nehéz volt hinni a csodában. "Hátha újra megpróbálnék imádkozni, mint akkor?" — viaskodott magában Tódor, s ugyanakkor egy másig hang ott bent valahol a gondolatai mögött gunyosan nevetett az ilyen gyermekes mesén.

Hirtelen arra riadt, hogy valaki megszólal mögötte, mély barátságos hangon. "Tán elhagyott a szeretőd, fiu? Még beejted az orrod a vízbe, s elviszik a halak, ha sokáig lóगतod." S amikor ijedten hátrafordult, két kakastollas csendőr állt mögötte a hidon. Talán a víz zugásától nem hallotta lépteiket az uton, vagy nem is az uton jöttek, hanem másvalahonnan. Tódor később se tudta eldönteni biztosan. Keresztett vetett. A csendőrök nevettek. "Tán rosszat tettél, hogy így ijedezel?" — kérdezte az egyik. Tódor megrázta a fejét. "Nem én. Más tette a rosszat" — felelte nekibátorodva. Aztán elmondta, hogy mi történt a bárányokkal. "Biztos, hogy a te bárányaid azok?" — kérdezték végül is a csendőrök. "Biztos hát" — bizonykodott Tódor — "ott a fülükben a jel. S ismernek engem. Csak hívom őket, s jönnek szaladva." A csendőrök összenéztek, aztán rántottak egyet a puskaszíjjukon. "Gyerünk hát" — mondták, s elindultak egyenesen föl a pojánára Gligorhoz, Tódorral a nyomukban.

Este volt már, amikor felértek, Gligorék a juhokat fejték. A gazda arca elkékült, mikor meglátta Tódort és a csendőröket. "Esküszöm, hogy nem tudok róla" — mondta — "ha itt is vannak azok a bárányok, én nem tudok róla. Sze tán nem számolhatom végig valamennyit minden áldott nap. Ha itt vannak, elviheti őket a fiu, persze. Én soha sem mondtam, hogy nem viheti el. Mért is mondtam volna?"

Ott voltak a bárányok, persze. Mihelyt meglátták Tódort, kiváltak a többi közül, s jöttek futva, nagy bégetéssel. A csendőrök megnézték a vágást a fülükben, aztán bólintottak. "Vidd haza őket, a tied" — mondták Tódornak — "s ügyelj rájuk ezentul, hogy ne kószáljanak el."

Anyja sirva fakadt, amikor meglátta a bárányokat. "Hát mégis visz-

szaadta őket Gligor, ó áldja meg érte az Isten" — hálálkodott. — "Köszönje az Úr Angyalainak" — mondta Tódor titokzatosan — "ők segítettek meg ebben is, s nem Gligor." De az anyja ezt nem értette meg, hogyan is érthette volna.

(Következő számunkban folytatjuk.)

EGYESÜLETI KÖZLÉSEINK, HIREINK.

(Igéretünk szerint, az előző számban közölteken kívül idézünk a buffalói csendőrnapi ünnepi szónokának, v. Harszthy I. alez. bajtársunk beszédéből.)

"Tisztelet adassék az egy igaz Istennek, akit őseink Hadurnak neveztek!

Ma, a jó Isten különös kegyelméből, a hontalanság 17. évében mi, a még élők családtagjainkkal együtt ismét összejöttünk, hogy a faji és bajtársi érzés szent tüzével szivünkben, emlékezzünk Rátok halott, hős csendőr bajtársaink!

Mintha most látnám, mikor a csendőriskolák fiatal, az élettől duzzadó, mosolygó arcú fiai felcserélték a kakastollat az acélsisakkal, s mentek fel a Kárpátok bérceire, hogy életük árán feltartóztassák a világtörténelem leggyalázatosabb, legszörnyűbb ellenségét, a vörös mezbe öltözött pánszláv imperializmust, — az ázsiai orosz hordát.

Mentek és sosem kérdezték, van-e még értelme a harcnak? Mentek keményen és elszántan, egy több mint ezeréves nagymultú nemzet hivatástudatával és hősiességével, — korszerűtlen fegyverekkel — harcolni és meghalni... de nem ahogy ellenségeink propagandája még ma is kürtöli, — a kegyetlen pángermán imperializmust megtestesítő hitleri, Votán-istenes Németországért, hanem a keresztény kulturát teremtő, Európa gerincét képező, az emberiségnek egy Goethét, egy Schillert, egy Luthert, egy Beethovent adó Németország oldalán az örök, a szent Magyarországért. Mentek és meghaltak az egész kulturált Európáért... az ezeréves hősi védelmünk "jutalma" azonban Trianon lett!

Drága, halott csendőr bajtársaink! Lehet-e könnyes szem nélkül emlékezni Rátok, akik mind ott pusztultatok el a becsület mezején? Ti, a magyar fajtánk színe virága, az Uristen legszebb ajándéka, a magyar falvak fiai.

Igy lett a "csendőrnapi"-ból gyásznapi itt az emigrációban, s ha még irni fognak magyar történelmet, az lesz odahaza is, A Ti emléketek, amíg egy becsületes magyar szív dobog a Kárpátmedencében, — örökké élni fog!

Igy vonult be a magyar halhatatlanok csarnokába egy Testület, amelynek 67%-a hősi és mártirhalált halt... és mi, akik még életben vagyunk, fájdalmas büszkeséggel gondolunk Rátok és hisszük, hogy mindenél nagyobb áldozatok nem volt hiábavaló.

Bajtársaim! Az idős bajtárs szól Hozzátok aggodó szívvvel, testvéri szeretettel, a sir szélére dobott magyar fajunk és az elvesztett Haza megmentése érdekében... A történelmi vihar megakadályozhatatlanul közeledik, mert az a gazdasági, hitéleti, politikai és kulturális csőd, amelybe ismert erők a XX. századot behajszolták, nem véglegesíthető, mert a marxista romboló erők és a velük szembenálló istenhívő, keresztény erők összecsapása elkerülhetetlen... hiába hirdetik Washingtontól Moszkváig, az északi sarktól a déliig, éjjel és nappal a békét és koexistenciát, egyre inkább kilátszik a sátáni lóláb...

Az amerikai nép, — mely egyénileg jó és segíteni kész, de politikailag tájékozatlan és történelmi multtal nem rendelkezik, — a kész tényeket hajlandó elfogadni és szentesíteni. Így a trianoni békét, bár elítélte és alá sem írta, tényként mégis elfogadta és a középeurópai kérdésben a mai napig is a trianoni statusquo alapján áll. Így van ez Yaltával is, ami külpolitikájának ma is legerősebb sarkköve. Wilson elnök óta a szlávbarátság oly mélyen beleitatódott az amerikai politikai és közfelfogásba, hogy abból legfeljebb egy nemzeti tragédia után fognak kigyógyulni. Tudomásul kell vennünk, hogy itt mindenütt a magyarelles szlávok vannak többségben, s így ezek befolyása is több, mint a kisebbségben lévő magyaroké. Ebből világosan következik, hogy az USA kormányától és politikusaitól sohasem várhatjuk a magyar érdekekért való sikraszállást.

Dacára ennek, sőt éppen ezért nekünk, akiknek itt a szabad földön megadatott, az eddiginél fokozottabban és céltudatosabban kell a Kárpátmedence egységéért minden erőnköt megfeszítve küzdeni. Történelmi hivatásunkhoz hiven, nekünk kell rádöbbsenteni az USA-t és a még szabad világot, — s talán így a végső pusztulástól megmenteni, — hogy a bolsevizmus álarca mögé bujtatott pánszláv imperializmus, s annak európai mellékajtásai, a csehszlovákizmus, titóizmus, nagyrománizmus, ukranizmus nemcsak Európa kulcsterületét, a Kárpátmedencét akarja végleg megszerelni és a szláv tengerben ott szigetként őrtálló magyarságot megsemmisíteni, hanem Európát és magát az U.S.A.-t is.

Sürgösen át kell rendezni minden vonalon, egyénenként és egyesületenként is eddigi meghunyászkodó, meddő nemzeti és politikai magatartásunkat... öntudatos, határozott, öncélú, a Kárpátmedence egységét helyreállítani akaró politikát kell folytatnunk, mint amit néhány, — minden elismerést és támogatást kiérdemlő — magyar egyesület már gyakorol... mert e nélkül nincs magyar jövő, de nincs és nem is lesz az egész világnak, így Európának sem biztonsága és nyugalma...

Ügyeljenek arra, hogy gyermekeitek iskolán kívül, egymásközt, családi körben a minden élő nyelvnél kifejezőbb és zengzetes magyar nyelvünket használják és ne felejtsetek el soha, hogy a nemzeti örökkévalóság-nak igazi záloga a magyar édesanya! Mint multjára büszke és nagyra hivatott nemzet tagjai azon legyetek, hogy gyermekeitek lelkes magyar

életársat válasszanak maguknak, mert ez az alapja, hogy utódaitok magyarságát nem tudja megszüntetni ez a nagy beolvasztó kemence.

Ehhez a munkához azonban hit, meggyőződés, történelmi hivatástudat, nemzeti öntudat, áldozatkészség és elszánt akarat szükséges... én hiszem, hogy ezek a nemes, nemzetfenntartó tulajdonságok megvannak Bennetek, s ég a hazaszeretet lángja!"

Beszédét azzal fejezte be, hogy "... pezsdüljön a magyar vér újra! Feszüljenek a magyar izmok ismét egy uj, egy nagyszerű honfoglalásra! Az európai második ezredév megindítására, az elveszett kárpátmedencei Nagy Haza visszaszerzésére!"

*

A már hagyományosnak mondható "Pöttyös" bálunkat az idén május 12-én egy új, modern Hotel két nagy termében tartottuk meg, az előzetes érdeklődésnek és várakozásnak megfelelő teljes sikerrel. A földszinti teremben egy elsőrendű tánczenekar, az emeletiben pedig egy cigánybanda szolgáltatva a zenét, így ki-ki kedve szerint a modern táncokban szórakozást, a csárdásban jókedvet találhatott, sőt a "sirva-vigadók" is elhuzathatták a kesergőjüket. Így a több mint 500 fős vendégsereg minden igényét sikerült kielégíteni.

Bájos hölgyvendégeink pöttyös-ruha variációi megkapóan kedves, színpompás látványt nyújtottak. De nemcsak a fiatalok, hanem az idősebb korosztály tagjai is megjelentek feleségeikkel együtt, keresve a rég nem látott bajtársat és feleleveníteni a multat. Örömmel üdvözlöttük körünkben v. Kovács Gyula altbgy-t, a MFB. üv. alelnökét, aki leányával együtt jelent meg. Voltak a közeli városokon kívül közép New Yorkból, sőt a távoli Virginiából is vendégeink. Egy 300 mérföldre lakó bajtársunk, — ki először volt Clevelandban — meghatódottan ölekezett össze 20 éve nem látott régi bajtársaival, majd később, a táncoló fiatalokat nézegetve így kiáltott fel: "Ime, emigrációba és Clevelandba kellett jönnünk, hogy egy ilyen népes és fényes csendőrbált láthassunk"...

A Hősök Emlékünnepén a MHBK, által rendezett diszelőadáson vetünk részt. A magasszínvonalu műsor összeállításba bajtársunk és tagunk, dr. Balló I. érdeme, aki a helyi MHBK. csoportot fáradhatatlanul, eredményesen vezeti.

Aug. 5-én a MFB. tiltakozó gyűlést rendezett, amelyen elnökünk vezetésével jelentek meg tagjaink. Több mint 40 tagegylet jelentette be hozzájárulását és fogadta el a határozati javaslatot, mely szerint Washingtonba és az UN-be küldendő táviratban tiltakozunk a magyar ügynek az UN. napirendjéről tervezett levétele ellen. Hasonló tartalmu leveleket küldtünk — egyesületenként — szenátorainknak és képviselőinknek is.

A détroiti bajtársak aug. 12-i piknikén, — meghívásukra — Cleve-landból küldöttség vett részt. Öröm volt látni, hogy ottani bajtársaink is milyen egymást megbecsülő bajtársi szeretetben és összetartásban élnek és milyen lelkesen ápolják a csendőr szellemet.

Vendégeiket magyaros és családias szeretettel fogadták és a jobbnál jobb enni-innivalók kínálásában egymáson tettek tul. A kedves házi-asszonyok hazai tésztái és süteményei külön is elismerést érdemelnek.

Kellemes, hangulatos nap volt, amiért ezuton is köszönetet mondunk.

— — —

A tavaszi (Husvéti) segélyakción keretében 320 \$-t küldtünk szét a rászoruló bajtársaknak, illetve részben a hátramaradottainknak. Néhány sort idézünk a köszönőlevelekből.

Özv. B.J.-né írja: "... csak egyet irhatok, ha van érző sziv, azzal a M.Cs.Cs.K. rendelkezik... nem hiszem, hogy még egy alakulat lenne, amelyik ilyen gyönyörű nemeslelkűséggel gondolna az elhagyott bajtársak gyerekeire..."

Sz.M. írja: "... Bajtársak, talán nem is tudják, hogy többszöri pénz-küldésükkel az én és 10 éves kisfiam életét mentették meg... mély hálával köszönöm..."

G.B.-né írja: "... családfenntartó nélkül maradtunk... 78 éves beteg Édesanyám helyett én irok... szomorú és nagyon nehéz, súlyos gondokkal teli életünkben ez a segítség mérhetetlenül sokat jelent számunkra..."

— — —

Buffalóban élő bajtársaink aug. 18-ra tervezett Szt. István napi piknikéről a következő számunkban fogunk beszámolót adni.

— — —

Előkészületben az esedékes Igazgatósági gyűlés, amit családi összejövetellel kapcsolatban fogunk megtartani — a "lovas örsön".

A NYOMOZÓ PÓRULJÁR...

Németh Pál egykori eldeszélése alapján írta: Csegezi József

Jólöltözött, iparos külsejű ember lépett — erős kopogtatás után — az örsirodába. Rövidrenyírt bajusza alatt huncut mosoly húzódott meg, mint-ha előre élvezte volna, hogyan fog meglepődni az öreg tiszthelyettes, aki éppen csak felpillantott az írásából, de már annyira nem, hogy felismerte volna a belépőt.

— Azonnal... vetette oda udvariasan, azután tovább irt, mert már csak egy két mondat hiányzott, hogy befejezze a jelentését.

— Mit óhajt? — pillantott fel és akkor megismerte volt beosztottját Sándor törzsrőrmestert, aki hangosan, arcán az öröm mosolyával mondja az előirt szöveget: Tiszthelyettes ur alássan jelentem... de máris szeretet-

tel — amugy magyarosan — szorongatta meg az öt felismerő öreg barátja, egykori tanítómestere feléje nyújtott kezét.

— Hát magát mi a szél hozta erre Sándor...? Talán csak nem szerelt le...?

— Eszembe sincs — felelte a másik kissé büszkén — csak éppen a nyomozó alosztályhoz osztottak be... Majd egy éve már, hogy "civilben" járok — nézett végig önmagán, mert jól tudta, hogy a thtts. a civil ruhájára gondolt az imént.

— Na ennek örülök — mondta a thtts. és valóban semmi irigységet nem érzett a szíve táján a másikkal szemben, pedig tudta jól, hogy a nyomozóknak nem olyan nehéz, de érdekesebb a szolgálatuk, mint az övé. Ismerte ezt az embert már régóta, 5 évet szolgált a keze alatt egy másik őrsön. Megbízható, ügyes, értelmes ember. Igaz, hogy egy kicsivel több az önbizalma, mint kellene és emiatt nem egyszer elhamarkodta a dolgokat, de jó esze volt mindég, s amit elrontott, helyre is tudta hozni azon nyomban. Nyomozónak való ember az bizonyos...

Ekkor már háboru dühöngött a nagyvilágban, s az ötödik hadoszlopok megbízottai elleptek minden országot. A csendőrségnél egy külön csoport végezte a politikai ügyek nyomozásának nagy részét az egyenruhás, őrsbeliek helyett. Ehhez ilyen emberek kellettek, mint Sándor törm. Ő ide való volt...

Most itt ültek egymással szemben, tiszta, őszinte örömmel, szükségván, csendőrmódra és csak a szemük járt egy kissé gyorsabban, mint máskor szokott.

— Nyomozás...? — kérdezte a thtts.

— Ümüm... — és biccentett hozzá Sándor.

— Kommunista...?

— Az a javából...

— Itt...?

— No nem az őrs székhelyén, mert akkor azt tiszthelyettes ur már rég elcsipte volna, hanem Alsó...-án.

A thtts. ismerte jól ezt a falut, mert az őrskörletébe tartozott. Szegény emberek lakták, földhözragadt napszámosok, törpebirtokosok, bányászok. Legtöbbje nem ismert se Istent, se embert, s ahol lehetett, ellene szegültek rendnek, törvénynek, mindennek... Kommunisták ha nem is voltak, de minden esetre könnyű talajt jelentettek bármilyen felbujtó számára és az is biztos, hogy nem igen szenvedhették a csendőrök kérdéseit, s ha baj volt is, inkább eltussolták, csak a csendőrökkel ne legyen dolguk.

— De... várjunk csak! — ötlött valami az őrsparancsnok eszébe... hiszen ő tett nemrég jelentést a nyomozó alosztálynak az Alsó...-n észlelt baloldali mozgolódásról... ezért küldték ki bizonyára Sándort.

— Hát az nem lesz könnyű Sándor, de majd meglátjuk holnap! — folytatta.

— Holnap...? Én még ma ki akarok menni oda tiszthelyettes ur!
Miért várjak holnapig...?

— Egyedül...?

— Egyedül hát!

— Nem ajánlom Sándor. Azok az emberek nem olyan buták, s ha megsejtik, hogy csendőr, méghozzá civilben, hát maga alig uszsa meg verés nélkül...

— Ne féltsen engem tiszthelyettes ur — felelte büszke mosollyal a bajusza alatt — el vagyok én látva mindennel. — Még csak sejteni sem fogják, hogy mit akarok...

— No no... felelte az öreg elgondolkozva. Én mégis csak azt mondom, várjon holnapig. A járőrök ott szoktak megpihenni, majd úgy intézem, hogy holnap két emberem ott tölti a délelőttöt és az nem fog feltűnni a falunak. Az pedig elég ahhoz, hogy magának semmi baja se essék...

— Igy sem lesz semmi baj tiszthelyettes ur. Nem várok én holnapig és tudja jól, hogy nem igen szoktam én megijedni az árnyékomtól...

— Nekem úgy is jó Sándor, de aztán engem ne okoljon... És mikor akar visszajönni?

— Ugy számítom, hogy holnap estére itt lehetek újra. Meghállok az örsön és a reggeli vonattal utazom vissza az eredménnyel! — hangsúlyozta az utolsó szót.

— Na, hát akkor majd nálam fog vacsorázni. Megmondom a feleségemnek, hogy csirkepaprikás legyen a ritka vendég tiszteletére, tudom szereti... Jó lesz? Meg tán még egy kis bor is akad...

— Hát akkor... jelentem a távozásomat tiszthelyettes ur, Isten vele, — bucsuzott el Sándor törm. örömmel, de egy kis büszkeséggel is egykori parancsnokától, s azzal a biztos tudattal indult neki a szomszéd falunak, hogy holnap este még ez a szófukar ember is kénytelen lesz megdicsérni a jólvégzett munkájáért.

Az örsön tovább folyt a megszokott munka.

Már egészen besötétedett, amikor a thts. felállt az íróasztalától. Rendbeszédte az iratokat, gondosan bezárta a fiókját, komótosan zsebébe sülyesztette a kulcsot és éppen menni készült kifelé, mikor megszólalt a telefon...

Brrr... brrr... brrr...

— Hát e ki lehet ilyenkor? — kérdezte csak úgy önmagától, s a telefonhoz menve, megnézte az óráját.

Fél kilenc — állapította meg és arra gondolt, ha most megint el kell menni valahová, ma este sem vacsorázhat nyugodtan a családjával... de hát ez a csendőr élet... nincs megszabott hivatalos idő...

— Halló... — dörmögte a telefonba nem éppen a legbarátságosabb hangon...

— Kicsoda...? Óh maga az vitéz Tóth...? — ismerte fel az alsó...i bíró hangját, aki izgatottan kiabált mindenfélét a vonal tulsó végén.

— Itt N... tiszthelyettes... de ne hadarjon úgy, az Isten áldja, mert nem értek egy szót sem... és ne kiabáljon annyira a kagylóba...

— Na, emmâ más, lássa, Oszt kit fogtak el...? Kémet...? Biztos, hogy kém...?

— Az a... egészen biztos — felelt a másik — annyi hamis igazolvány van nála, még csendőri is, hogy nem lehet más csak kém... Küldjön ki valakit tiszthelyettes ur, de gyorsan, mert ha sokáig kell várni, hát ezt alighanem agyonverí a falu, annyira fel van háborodva mindenki...

...és a thts. már tudta, hogy Sándor törm. megint elhamarkodott valamit.

Nagy betyár ez a vitéz Tóth — gondolta magában az öreg — lehet, sejtí, hogy csendőrt fogott, s nem kémet, tán még azt is tudja, hogy mi járatban van, de most megjárja a hazafit. Jó, ha egy két pofonnal megsusza Sándor a dolgot, s nem verik ki a félfogsorát... de máris adja ki a parancsot Kiss őrm-nek, hogy szereljen fel, mert indulnak Alsó...-ra kerékpáron. S feledve családot, pihenést, vacsorát, gyors hajtással kerekettek Alsó... felé. Jó félórás taposás, éjfél előtt aligha érkeznek vissza.

— Nyomjuk! — szól a társának, mert bár a lelkére kötötte v. Tóthnak, hogy bántódása ne essék a kémnek, mert akkor vele gyülik meg a baja, de az ember sohasem tudhatja...

A máskor oly csendes és sötét kicsi falu utcáján lámpások fénye imbolyog fel s alá és ettől a thts. elmosolyodott. Már tudta, hogy nem bántották Sándort, s ez a sürgés forgás arra mutat, valóban azt hiszi a falu, hogy kémet fogtak, s ez a jobbik eset.

Egyenest a községházára mentek... hol is őrizhették volna másutt, mint itt... Az ajtóban a bíró várományos fia állt egy husánggal...

A "tanácsterem"-nek nevezett egyetlen szoba egyetlen hosszú asztalánál ült és körül a fal mellett állt a falu férfianagyja, irdatlan vasvillákkal a kezükben, a sarokban pedig összekötözött kezekkel-lábakkal kuporgott Sándor törm... Alig állta meg, hogy el ne mosolyodjon a helyzeten, de N...thts. nem szokta elhamarkodni a dolgokat...

— Na mi van itt...? — szólta erélyes hangon ahogy belépett, s az emberek katonásan huzzák ki magukat...

— Tiszthelyettes ur... tiszthelyettes ur... — kiabálták egyszerre, izgatottan és mindenki elsőnek akarta elmondani a részleteket és a saját szerepét a kém elfogása körül.

— Csöndesedjenek na — intette le őket erélyesen — így reggelig se vergődünk zöldágra, mert nem értek egy szót se... Először is adjanak egy bögre vizet, mert megszomjuhoztam az uton, s várjanak egy kicsit, amíg megbilincselem ezt az embert. Majd azután beszélhetünk a dologról!

Sándor törm., aki már éppen ki akarta nyitni a száját és megkérni a thtts-t, hogy világosítsa fel ezeket a bolondokat — mert magában szörnyen fel volt háborodva —, a "bilincs" szóra megmozdult valami az agyában. Eszébe jutott a thtts. oly sokszor hangoztatott mondása: ne szólj szám, nem fáj fejem — és már tudta, hogy hallgatnia kell még akkor is, ha a thtts. vagy társa akármit csinál is vele...

— Na most mondják el mi történt és hogy került ide ez az ember? — szólt a thtts. miután megitta a vizet és Sándor törm-t szabályszerűen megbilincselte, de megszabadította a durva kötelékektől, — de egyszerre csak egy beszéljen. Tán hagyják Tóth uramat, mondja ő el, — intette le őket ismét, mert megint egyszerre ugrott fel mindegyik a helyéről.

— Hát... sok mindenkitől mindenfélét kérdezgetett — kezdte a bíró — úgy hogy többen jöttek hozzám a gyanujukkal. Erre elfogtam a nagy fiammal... de nincs mit sokat beszélni, ehun a sok igazolvány e, — mutatott v. Tóth az asztalon lévő, Sándortól elszedett igazolványokra, — ebből eléggé láthatja tiszthelyettes ur, hogy milyen veszélyes kém ez az ember. Van neki vasuti igazolványa mert hogy ő állami tanító, bejelentő lap Budapestről, van csöndér igazolványa is, oszt mind más névre. No meg a pisztoly! Hát kell ennél több? Vigyázni kell, közel a határ! De hiszen jó, hogy jöttek az urak, — tette hozzá megkönnyebbülten, — mert reggelig agyonvertük volna a bitangot...

— De agyon ám... — kontrázott rá a többi is azon nyomban és úgy tartották kezükben a vasvillát, mintha még most sem akarnának letenni a tervükről.

— Na emberek — csóválta meg fejét elismerően a thtts. — lássák, ez derék dolog volt, ezt ügyesen csinálták. Be kell vallanom maguknak, én mindég azt hittem, hogy magunknál nincs minden olyan rendben, mint a többi faluban, hogy itt valami baj van, de most látom, hogy tévedtem... Ami igaz, az igaz! Tévedtem, — nyomta meg a szót — de látják, most már tudom, hogy kicsodák maguk... és gondom lesz rá, hogy másutt is megtudják...

— Hanemhát — mosolyodott el huncutul — szolgálat ide, szolgálat oda, bár az ilyesmi az én praksisomban nem fordult elő és ha szabad, ha nem, erre áldomást fizetek...

— Ugy van... éljen... helyeselt mindenki, s felcsillant a szemük, amikor a thtts. öt liter bort hozatott, amiért hárman is indultak a kocsmába.

Azután megindult a beszélgetés köztük, a bor megoldotta a nyelveket és eltüntette a haragot, a gyűlöletet és a keserűséget az emberek lelkéből. Hősöknek érezték magukat és közibükvalónak a thtts-t, aki most ime milyen barátságosan ül közöttük, holott máskor nem is ember az, hanem csak maga a törvény...

— Adjunk egy pohárral annak is — bökött fejével a törm. felé —

igya meg a részem, én úgy is "bornemissza" vagyok, hiszen az is ember, ha mindjárt kém is! És az emberek adtak annak is szívesen, amit az, hálásan pislantva a volt "gazdájára", a bilincsek miatt kétkézre fogva hajtott fel.

Aztán, hogy elfogyott a bor, barátságosan kezetráztak, melegen elbucsztak egymástól és a járőr a megbilincselte kémmel, a kerékpárokat tolva, elindult vissza az örsre.

— Gyűjjön máskor is tiszthelyettes ur! — kiáltották utána a faui széléről, ameddig kikísérték, — szeretnénk tudni, hogy felhúzták-e a gazembert! — Azután elnyelte őket a sötétség. Csak mikor már biztosak voltak benne, hogy senkifia meg nem hallja a beszédüket, szólalt meg a törm.

— Na én ugyan jól megcsufoltam magamat tiszthelyettes ur, de szégyelni is fogom, amíg élek...

— Hát azt miért...? Kérdezte a thts., — miközben levette a bilincseket — mondja, mi a fontos: a mód, vagy az eredmény?

— Hogy, hogy? Ezt nem értem. Mit akar ezzel mondani tiszthelyettes ur?

— Hát miért is küldték ki magát ide...? — felelt kérdéssel a kérdésre.

— Nyomozni!

— Nyomozni, de mit, vagy kit?

— Tudomásunkra jutott, hogy a környéken egy moszkvai pártiskolát végzett kommunista agitátor bujtogatja a népet, annak a kilétét kellett volna felderíteni. De hogy így megcsufoljanak, azt sosem hittem volna... — keseredett el a törm.

— No csak üljön fel a saroglyámra, talán kibírja, aztán majd félutról maga tapossa! — majd a derékszijába kapaszkodó elkeseredett embernek folytatja: — Na lássa, hát csak azért mondom, hogy sose szégyelje magát, amiért így megcsufolták, mert most már nyugodtan jelentheti, hogy a keresett ember, az agitátor egy K...i községbe való asztalossegéd, Barcsi János. Ha magát így meg nem csufolják, én sohasem kerülhettem volna velük ilyen meghitt, bizalmas helyzetbe, borozó viszonyba és ezek sohasem kottyantják el azt, amit ha megnyoznák őket sem árulnának el egyébként...

Az eredmény a fontos, nem a módszer!

— De siessünk ám, hátha tud még valami meleget adni az asszony vacsorára...

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG KÖZLÉSEI

Válaszok. Német o-i bajtársaink érdeklődésére közöljük, hogy légipostával nem tudjuk az E.É-t küldeni, de annak nem is volna különösebb jelentősége egy csak szak és szépirodalommal foglalkozó lapnál. Ennek költ-

ségeit inkább segélyezésre és más komoly célokra fordítjuk. Ugyancsak közöljük, hogy bárki irhat, örömmel vesszük és szívesen közöljük is sorrendben, ha megfelelő, fenntartva a szerk. biz. azon jogát, hogy esetleg — nem lényegbevágó — kisebb változtatásokat eszközölhet rajta, ha azt szükségesnek látja.

G.N. Tisztánlátása a levelében tárgyaltakban meglepően helyes, de felhatalmazása dacára sem használjuk fel, — ragaszkodva az 1. sz-ban lefektetett elveinkhez. Irattárunkban őrizzük.

H.J. Ausztria. Kérdezett nem tagunk. Cimét sem tudjuk, itt nem lakik.

I.S. — " — Érdeklődésére közöljük, hogy a 2. sz. 15. o-n v. K.J. alatti elismerő sorokat valóban, az USA-ban lakó v. Kiss J. tag-bajtársunk írta. Cimét és egyéb kérdéseire vonatkozó választ levélben adjuk meg.

Közlések, melyeket köszönünk és küldőit külön is üdvözljük:

K.Á. "... csak hálás elismerés illehet Benneteket, hogy Testületünk történetét — amelyik annak a kornak megfelelően tökéletesen volt megszervezve — ismertetitek. Az első közlemény minden sora helytálló. A magyar csendőrről irt rész pedig éppen megkapó. Nagyon várom a folytatást ...

Egy Német o-i bajtársunk szívből gratulál az E.É-höz, melynek minden számát nemcsak kiállítás, hanem tartalom és stílus tekintetében is dicséretet és elismerést érdemlőnek tartja ... Családjával együtt élvezettel olvassa ...

Gy. K. "... bocsánat, hogy az idejében be nem jelentett lakhelyváltoztatásom miatt a 3. sz. visszament ... pótlólag küldöttet megkaptam ... röviden csak annyit, hogy remek! Gratulálok az Egyesületnek!

E.I. "... a 2. és 3. sz-ban közölt elismeréseket méltán nevezhetnétek Dicsérő Okiratoknak... látszik, mind szívből fakadt őszinte nyilatkozat...

Családi események. Borgóy Eszter juli. 7-én tartotta fényes esküvőjét Bay Ádámmal Clevelandban. A szertartáson egyesületünk számos tagja megjelent, hogy jókívánatait fejezze ki.

Az új párnak ezuton is sok boldogságot kívánunk!

Özv. Baky Lászlóné első fiu-unokájához, Sólymos Lacikához szívből gratulálunk!

Szente Mihály bajtársunk örömeiben meleg szeretettel és együttérzéssel osztozunk azon alkalomból, hogy felesége és leánya a napokban Magyarországból szerencsésen ide érkezett.

Kaliforniából kaptuk a lesújtó hirt, hogy Los Angelesben hirtelen elhunyt Cserfay Ferenc ezds. bajtársunk. Testvéröccse volt a pár éve Ausztriában meghalt Cserfay Ödön g. ezds-nek.

Nyugodjék békében az idegen földben.

Bajtársainknak szíves üdvözlését küldi

a szerkesztő bizottság

EGYESÜLETI ÉRTESÍTŐ

Kiadja: a Magyar Csendőrök Családi Közössége

Szerkeszti: a Sajtó és Szerkesztő Bizottság

---

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!*
Ámen.